

โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

หลักการและเหตุผล

จากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมอันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ภูมิปัญญาต่างๆ มากมายที่สั่งสมในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ที่มีการถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยสืบเนื่องไปสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ซึ่งมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาค้นหาทุกช่วงวัยให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคม

ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เป็นการดูแลสุขภาพในชุมชนแบบพื้นบ้านดั้งเดิมที่อยู่คู่กับประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยก่อน ซึ่งมีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และรูปแบบการรักษามีทั้งการใช้ยาสมุนไพร การนวด การผดุงครรภ์ ตลอดจนการรักษาทางจิตใจโดยใช้พิธีกรรมหรือคาถาต่างๆ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางการรักษาสุขภาพ และความเจ็บป่วยของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่จากการพัฒนาในทุกด้านที่ยึดการพัฒนาตามระบบทุนนิยม ทำให้ชุมชนมีค่านิยมตามแนวทางของตะวันตกเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านการจัดการสุขภาพที่เน้นการพึ่งพิงจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ภูมิปัญญาและองค์ความรู้การดูแลสุขภาพเดิมที่มีอยู่ในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาและถูกทอดทิ้งจากคนรุ่นใหม่ ขาดการสืบทอดและผู้รู้ส่วนใหญ่ซึ่งนับวันจะมีจำนวนลดลง ทำให้ชุมชนรับประโยชน์จากภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้ง ๆ ที่ความรู้เหล่านี้สามารถช่วยดูแลรักษาความเจ็บป่วยให้กับชาวบ้านได้ อีกทั้งองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านไทย ทั้งที่เป็นตัวหมอพื้นบ้าน ตำรา พันธุ์พืชที่ใช้เป็นยาสมุนไพร วิธีการรักษาโรค ตลอดจนสังคมวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ฯลฯ ซึ่งมีความสำคัญและเป็นสิ่งล้ำค่าที่ควรจะต้องเก็บรวบรวม อนุรักษ์ ฟื้นฟู ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทยให้อยู่คู่กับท้องถิ่น เพื่อเป็นมรดกต่อลูกหลานในการสืบทอดองค์ความรู้ต่อไป

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขตพื้นที่ตำบลบ้านแหลมนับเป็นปัญหาสาธารณสุขระดับพื้นที่ที่สำคัญปัญหาหนึ่ง ซึ่งในระยะแรกของการระบาดของโรคมักมีการระบาดปีเว้นปีหรือปีเว้นสองปีแต่ในระยะหลังกลับพบว่าการระบาดไม่มีแบบแผนแน่นอน และผนวกกับในปี ๒๕๖๒ พบว่านอกจากโรคไข้เลือดออกแล้วยังพบผู้ป่วยเป็นโรคไข้ปวดข้อยุงลาย หรือ โรคชิคุนกุนยา (Chikungunya fever) ซึ่งมีพาหะนำโรคเป็นยุงลายอีกด้วย และพบว่ามีประชาชนที่ป่วยเป็นโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะนำโรคมามากขึ้น และจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคชิคุนกุนยาและโรคไข้เลือดออกที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการแก้ไขปัญหาจากการตั้งรับไปสู่นโยบายเชิงรุก โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาของโรค เกิดความรับผิดชอบต่อการทำงานป้องกันและควบคุมโรคจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโรคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการป้องกันตนเองไม่ให้ยุงลายกัด ด้วยการทายากันยุง การนอนกางมุ้ง รวมทั้งการกำจัดและควบคุมยุงตัวแก่ กำจัดยุงโดยการจุดสมุนไพรหรือยาจุดไล่ยุง หรือใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งการป้องกันในเบื้องต้น คือป้องกันไม่ให้ถูกยุงกัดโดยการใส่สมุนไพรไล่ยุงตัวซึ่งนับเป็นภูมิปัญญาในชุมชน จะช่วยทำให้ลดอัตราการป่วยด้วยโรคติดต่อที่สามารถป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริม ทำนุบำรุงศาสนาและ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเพราะเป็นหน่วยงานราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด โดยมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการ จัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนตำบลบ้านแหลมได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว โดยได้มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการ สืบทอด พิธีกรรม อนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่นขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์ การสืบทอด การฟื้นฟู และการพัฒนาภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรโดยนำเข้าไปเชื่อมต่อการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลสุขภาพ ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีชีวิตร และถ่ายทอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชสมุนไพรให้กับเด็ก และ เยาวชน

๒. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนนำสมุนไพรพื้นบ้านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงและสามารถแก้ไข ปัญหาสุขภาพในพื้นที่ได้

สถานที่ดำเนินการ

หมู่ ๙ ตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ระยะเวลาจัดโครงการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

วิธีการดำเนินการ

ลำดับ ที่	กิจกรรม/ขั้นตอน	พ.ศ. ๒๕๖๒			พ.ศ. ๒๕๖๓								
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	ขออนุมัติดำเนินโครงการ	↔											
๒	จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินโครงการ		↔										
๓	จัดประชุมกรรมการดำเนินโครงการ เพื่อกำหนดรายละเอียดและ ผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม			↔									
๔	ประสานวิทยากร,ภาคีเครือข่าย เพื่อ เชิญเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม				↔								
๕	ประชาสัมพันธ์โครงการไปยังพื้นที่ หรือชุมชนเป้าหมาย				↔								
๖	จัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา ทางด้านพืชสมุนไพร โดยปราชญ์ชาวบ้าน ดังนี้ - การถ่ายทอดและเรียนรู้เรื่องของ พืชสมุนไพรไทยและสมุนไพรพื้นบ้าน - การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงใน เรื่องของพืชสมุนไพรในท้องถิ่น						↔						
๗	จัดอบรมการทำสเปรย์ตะไคร้หอม ไต้ยุง						↔						
๘	สรุปผลและประเมินผลการดำเนิน โครงการและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ผลการดำเนินงานผ่านช่องทางต่างๆ											↔	

กลุ่มเป้าหมาย

เด็กและเยาวชนในพื้นที่ตำบลบ้านแหลม จำนวน ๔๕ คน

งบประมาณ

ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ แผนงานการศาสนาวัฒนธรรมและ
นันทนาการ งานศาสนาวัฒนธรรมท้องถิ่น งบดำเนินงาน หมวด ค่าใช้สอย ประเภทรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการ
ปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่นๆ เพื่อจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตั้งจ่ายไว้ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท (-สองหมื่นบาทถ้วน-) รายละเอียดตามภาคผนวกแนบท้ายโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม โดยความร่วมมือระหว่าง ศูนย์การศึกษาครอบครัว และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านแหลม โรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๔ และผู้นำชุมชนตำบลบ้านแหลม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านผลลัพธ์ (outcome)

- ๑) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความใส่ใจ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และร่วมมือกันอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญา และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร
- ๒) เกิดการอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร เพื่อคนรุ่นหลังจะได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

ด้านผลกระทบ (impact)

- ๑) เด็กและเยาวชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพโดยใช้พืชสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง
- ๒) เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่ม องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- ๓) เกิดการพัฒนาศักยภาพของภูมิปัญญาพืชสมุนไพรไทย
- ๔) ชุมชนหันมาใส่ใจในเรื่องสุขภาพอย่างจริงจังและร่วมกันพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน
- ๕) ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเรื่องภูมิปัญญาไปในทางที่ดีขึ้น

การประเมินผล

ประเมินผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ ระหว่างและหลังเสร็จสิ้นโครงการ

ผู้เสนอโครงการ

(นางอ้อมใจ แสนสุข)

ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

ผู้เสนอโครงการ

ผู้พิจารณาโครงการ

(นายนาวิน โครงเซ็น)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม

ผู้พิจารณาโครงการ

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายพิชิตช์ แสนประไพ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหลม

ผู้อนุมัติโครงการ

ภาพกิจกรรมฯ

ภาพกิจกรรมฯ

